

v pomnoženem odseku in mi ne uvidevamo, zakaj naj bi se bili slovenski poslanci ogrevali za predlog, kateri bi bil, če tudi bi prodril, brezuspešen. Vprašamo toraj, ali je stvar vistini tako izdajalska na strani slovenskih poslancev? Od „Slov. Nar.“ bi bili pričakovali, da ali te razmere pozna, ali pa se obrne do kakega poslanca, kateri so mu na razpolaganje — preden začene tak krik o stvari njemu nepoznani.

Kakor je krivično očitjanje v članku št. 244, tako napačna so izvajanja v članku št. 249 to stvar zadevajoča. Ni istina, kakor člankar zajema iz „Presse“ (!), da imajo dalmatinski Hrvatje drugačno in boljše stališče v klubu, kakor Slovenci, da so imeli prvi „proste roke“ pri glasovanju, drugi pa ne. Toda dovolj o tem.

Preidimo na drug predmet. Tisti, katerim politika slovenskih poslancev ne ugaja, vidijo vzrok vseh neuspehov, in našega nepovoljnega političnega položaja v tem, da so Slovenci pri Hohenwartovem klubu. Nismo nikdar trdili, da dela Hohenwart slovensko politiko, a mimogredé omenimo, da je slovenski poslanec in da ima na Kranjskem volilne okraje kar na izbiro. — Ravno isti trdé, da bi bilo bolje, da prestopijo Slovenci k Mladočehom in bi to bila edino slovanska politika.

Kar Hohenwartov klub zadeva, se nam od strani slovenskih poslancev zatrjuje, da le ta še nikdar ni zaviral slovenskih korakov, da je vselej odobraval na pr. slovenske interpelacije, predloge (vide koroška volilna sprememba, Gregorčev predlog zaradi poljedelskih komor, itd.) Če se to od poslanske strani zatrjuje in če tega nikak poslanec ne oporeka, more se slovensko občinstvo vendar zanašati, da je to istina. Slovenski poslanci so torej v Hohenwartovem klubu zato, ker jim ta pri njih delovanju ni na kvar in zato, ker je to večje parlamentarno združenje, ne v podporo Taaffejeve vlade, ampak da se zapreči druga, za nas slabša vlada.

Kar zadeva prestop slovenskih poslancev k Mladočehom se nam pa vidi, da si češki poslanci sami tega ne želé, ker bi morali občevanje spremeniti. Če se pa misli, da naj bi stopili le v nekako ožjo zvezo s Čehi, mcramo opomniti, da vzajemno postopanje že v marsičem obstoja. Slovenski poslanci podpisujejo česke interpelacije, češki slovenske, — tako je vzajemno podpiranje predlogov, če niso nemogoči. Čehom je moč, in so nazlic svojim volilnim krogom celo zavezani staviti sem ter tja tudi neizvršljive predloge. Slovenskemu občinstvu pa imponuje nastop Mladočehov v državnem zboru. Glede tega smo pa imeli priliko uveriti se, da se to od daleč ugodneje vidi, kakor od blizo. Imajo Čehi izvrstnih moči, ki so dika parlamentu, — a imajo tudi lulike med seboj in če „Slov. Narod.“ imenuje dr. Vašatija dičnega, neustrašenega češkega boritelja, moramo vendar nekoliko oporekati. Njegovo pitanje dr. Riegerja s „podlo izdajico“ in vse to, kar je temu sledilo, na stran! Češki poslanci nam sami v tem pritrde, o tem smo osvedočeni. Spominjajmo se na pr. le govora Vašatijevega o zunanjih zadevah na spomlad tekočega leta. Govoril pa je proti

izrecni volji češkega kluba in načelnik Tilšer je govornika v javni seji desavuiral. Prišli so češki poslanci domov in govčili na volilnih shodih. Vkljub temu, da je bil Vašatijev govor izrecno proti volji kluba, vkljub temu, da je češki klub v zbornici izjavil, da Vašati govori na svojo roko, se ni noben češki poslanec upal pred volilci vstopiti se proti Vašatiju, marveč so vsi izjavili, da se z Vašatijem strinjajo. To ne kaže drugzega, kakor da češko ljudstvo v svoji večini danes ne umeva več mirne, trezne besede. Češko ljudstvo se njegovi današnji voditelji v boji proti Staročehom spravili dalje, kakor so hoteli, samo da so „Stare“ vrgli. Mladočehi stoje pod kategoričnim imperativom volilcev, naprej ne morejo, nazaj ne smejo; zadene jih sicer srd naroda.

Vprašamo, če hočejo pri nas ustvariti take razmere, na kakoršnih češki narod krvavi, take razmere, katere prizadevajo češkemu narodu trajno škodo, a bi bili slovenskemu morda v pogin. Pristop slovenskih poslancev k Mladočehom od blizo ni tako vabljiv, kakor se od daleč vidi. Slovenski poslanci naj toraj pod obstoječimi razmerami uvaževaje realne okolnosti ostanejo v zvezi, v kateri so, spremene se razmere, spremeni se tudi njih parlamentarno stališče narbrž na slabše, a razmere bodo za slovenski narod in tega se bojimo slabše, kakor so sedaj.

Luka Jeter

Z Dolenjskega, 3. nov. 1891.

Prijetnega življenja naši državni poslanci na Dunaji pač nimajo. Po eni strani so razmere takšne, da se uspehov vsaj v narodnem oziru nimajo nadejati, ter tudi ni upanja, da bi se skoraj obrnilo na bolje. Po drugi strani pa se jim očita slaba taktika, in nekdo v „Slovenskem Narodu“ naravnost zahteva, naj izstopijo iz Hohenwartovega kluba in se pridružijo Mladočehom.

Proti tej zahtevi so se „Novice“ v uvodnem članku od 30. p. m. odločno postavile, kar je bilo popolnoma na pravem mestu. V podporo tega bodi tukaj pristavljeno, da se naši državni poslanci za vstop v Hohenwartov klub niso odločili brez dobrega in vestnega premisleka vseh odločevalnih okoliščin. Tudi so naši kranjski poslanci pred svojim odhodom na Dunaj sklicali deželne poslance iz Ljubljane in obližja na skupno posvetovanje. Pri tej priliki se je natančno uvaževal politični položaj, ki je bil tak, kakršen je še sedaj. Uvaževalo se je tedaj, da so volitve na Češkem, kakor je bila podoba, prejšnje razmere državnega zbora bistveno premenile; da močnega češkega kluba ne bo več; da je s tem razdejana prejšnja večina in raztrgan tako imenovani železni obroč ter da bo vsled tega vlada — ker državna mašina mora naprej delovati — najbrže prisiljena naslanjati se odslej na nemško levico, ali vsaj računati z njo. Za ta slučaj je bilo pa očitno, da od večine, katera bi bila odvisna od levice mi Slovenci po parlamentarni poti nimamo, vsaj v narodnem oziru, ničesar pričakovati. Saj vemo, da levičarji nikogar bolj ne črte nego nas Slovence. Drugo

vprašanje je bilo pa zastran vlade, t. j. podpirati Taaffejevo ministerstvo, ali ne? Zakaj tudi tukaj je bilo jasno, če Taaffe ne najde v parlamentu potrebnega protitežja proti levici, mora se njej popolnoma udati, ali pa odstopiti. To protitežje pa se je kazalo ravno v ostankih prejšnje večine, namreč v poljskem in Hohenwartovem klubu, katerega bi bilo zopet oživiti.

Tukaj so se tudi takrat slišali glasovi: Kaj imamo od Taaffejeve vlade? Nič. Ali izkušeni politiki izmed nas so našli med njegovo vlado in poprejšnjo Herbst-Giskrovo, ali Auersperg-Lasserjevo velik razloček. V gospodarskem oziru je namreč poprejšnja vlada dajala prevago vplivu velikega kapitala, ki je večinoma v židovskih rokah, na škodo malega obrtnika, malega trgovca in kmeta. Finančno gospodarstvo je bilo za državo in splošno ljudstvo slabo. Prišel je znani veliki krah; državni deficit je rasel, in naredilo se je več sto milijonov novega državnega dolga. V cerkvenem in narodnem oziru se je šopiril židovsko-nemški lažnjivi liberalizem, in Slovani — to je bilo vladno načelo — pritiskali so se na steno. Omenilo se je, kako se je nam kranjskim Slovencem takrat godilo. Zgubili smo tedaj večino v deželni zboru, v mestnih občinah in za državni zbor; naše ljudske in srednje šole so se ponemčile; slovenski uradniki, profesorji in učitelji so se morali udati, ali pa iti iz dežele v Černovice, Bregenc, v Šlezijo itd.; njih mesta pa so zasedli tujci ali domači odpadniki.

Pod grofa Taaffeja vlado pa se je obrnilo na bolje. Državno gospodarstvo je bilo pošteno, finance so se uredile in naredilo se je polagoma, res da z mnogimi žrtvami, v budgetu ravnatežje. Sklenilo se je več dobrih postav na korist delavcem, obrtnikom in kmetom. V narodnem oziru se Slovani niso več na steno pritiskali, in če ravno se obljubljen narodna ravnopravnost ni uresničila, vendar je storila znatne korake naprej v šolah, v uradih in v javnem življenju; zlasti pa ni bilo ovire, da smo se prosto gibali ter ob svoji moči, kolikor je bilo mogoče, razvijali. Narodna zavest je vsled tega po vseh slovenskih pokrajinah vidno napredovala.

To so dejanske resnice, katerih nihče ne more tajiti, kdor pozna našo novejšo zgodovino. Zato je tudi pri omenjenem posvetovanju prevagala misel, da je Taaffejeva vlada še zmeraj boljša, nego bi bila levičarska, in da jo je treba parlamentarno podpirati s tem, da se ohrani in oživi Hohenwartov klub kot protitežje proti levici, in naj mu pristopijo tudi naši poslanci. Da je bilo to ravnanje dobro in okoliščinam primerno, to nam kaže izkušnja. Zakaj levičarji pri vsem svojim hrepenenju in prizadevanju še zmeraj niso dobili vladnega krmila v roke. In to je kolikor toliko gotovo zasluga Hohenwartovega kluba.

Kaj pa Mladočehi? Tudi o njih se je takrat govorilo, in bilo je mnenje, naj bodo naši poslanci prijazni z njimi ter jih tudi, kolikor dopušča klubova disciplina, podpirajo; da pa ožje zveze ni sklepati z njimi, dokler se ne ve, katero pot nastopijo v parlamentu. Izkušnja

zdej pokazuje, da je bila ta previdnost na pravem mestu, Mladočehi si do zdej niso znali pridobiti ne čeških velikih posestnikov, ne Moravanov, ne Poljakov. Čisto osamljeni so in brez vsacega upanja, da bi mogli za svoj narod kaj doseči. V tej obupnosti prete z izstopom in pasivno opozicijo. Ali tako opozicijo so Čehi že poskusili, in to ob ugodnejših razmerah, združeni z velikimi posestniki in Moravani, ali brez uspeha ter na veliko škodo svojo in vseh drugih Slovanov. Zakaj ž njo so omogočili Nemcem, da so skoraj dve desetletji gospodarili sami v državi, po svoje delali postave in obračali z državnim imetjem ter izvršili dualizem tako, da so Madžari ne le na Ogrskem neomejeni gospodarji, ampak da sega njih vpliv tudi v naše državno polovico. Ščasoma so spoznali Čehi, da je njih politika bila napačna, in vprav Mladočehi so najbolj silili, da se je opustila. In zdej hočejo ti po taki britki izkušnji ponoviti isto napačno. Kako bi se smijali Nemci! Sam Plener bi si ne mogel boljšega želeli!

V parlamentarnem življenju mora vsaka stranka, ki hoče kaj doseči, gledati, da si pridobi večino. Brez nje sonajlepši govori prazno delo. Saj imamo mi Slovenci dovolj izkušnje o tem po tistih deželah, koder smo v manjšini. Pa tudi mi Kranjci smo od leta 1878. do 1883. to do dobrega spoznali. Mladočehi so pa zdej na taki poti, da jim je nemogoče za svoje namene kdaj pridobiti večino. Ako vse to mirno preudarjamo in računamo z dejanskimi razmerami, ne kakeršnih si želimo, ampak kakeršne so v resnici: kdo bi potem našim državnim poslancem še mogel svetovati, naj zapuste Hohenwartov klub? naj pomagajo podreti ta jez, ki je levici tako silno na poti, in naj se oklenejo brezupne mladočeške politike. Naši državni poslanci naj torej vztrajajo na poti, ubrani po dobrem preudarku, in to vsaj dotlej, dokler se politički položaj na Češkem na bolje ne obrne. Naj se ne dado motiti po demonštracijah neizkušenih politikov, spominjajoč se Horacijevega: *Justum ac tenacem propositi virum non ardor civium prava jumentum movet.*

Parlamentarnih uspehov se sicer za narodnost ne morejo nadejati; mogoče je pa, da kaj dosežejo v gospodarskem oziru. Hvaležni jim bomo pa mi in gotovo tudi Čehi, ako pripomorejo obvarovati nas levičarske poplavi in ohraniti svobodo, da se smemo v svojih narodnih težnjah, vsaj kar naše lastne moči premorejo, prosto gibati.

Družba sv. Cirila in Metoda.

Članek, katerega je prinesla zadnja „Nova Soča“ o družbi sv. Cirila in Metoda, zdi se nam tako važen, da ga podajemo celega našim č. čitateljem v resno premišljevanje.

„Naš dopisnik „i z pod Č a v n a“ v zadnji številki zatrdil je po vsej pravici, da „Družba sv. Cirila in Metoda“ spada v tisto vrsto naših društev, katera z enako požrtvovalnostjo podpirajo vsi slovenski rodoljubi brez ozira na stan ali politično prepričanje, katero v